

О. Ю. Бобровська, доктор наук
з державного управління, професор,
професор кафедри економіки та економічної безпеки
Університету митної справи та фінансів
<https://orcid.org/0000-0002-2174-9040>

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ РИНКУ АГРАРНИХ ПОСЛУГ ТА МОЖЛИВОСТІ ЙОГО АДАПТАЦІЇ В УКРАЇНІ

У статті досліджено зарубіжний досвід державного регулювання ринку аграрних послуг та визначено можливості його адаптації в Україні. Актуальність теми зумовлена тим, що ринок аграрних послуг відіграє важливу роль у забезпеченні взаємодії між державою, приватними постачальниками послуг та агровиробниками, сприяючи підвищенню продуктивності сільського господарства, зниженню ризиків та покращенню доступу до сучасних технологій і ресурсів. В Україні цей ринок перебуває на етапі становлення, що супроводжується проблемами стандартизації послуг, контролю якості, стимулювання приватних ініціатив та забезпечення прозорого доступу фермерів до послуг.

Здійснено аналіз наукових досліджень і міжнародних практик регулювання аграрного сектору. Особливу увагу приділено досвіду Європейського Союзу, де Спільна аграрна політика (САР) є однією з найрозвиненіших моделей управління аграрною сферою. Вона ґрунтується на принципах багаторівневого врядування, що поєднує стратегічне планування на рівні ЄС із гнучкою реалізацією на рівні держав-членів. Проаналізовано ключові інституційні механізми, дорадчі системи, екологічні інструменти (екосхеми), а також цифрові системи моніторингу, такі як IACS та LPIS, які забезпечують ефективне функціонування ринку аграрних послуг.

Розглянуто досвід країн Центральної та Східної Європи, зокрема Польщі, Литви та Чехії, які пройшли трансформацію аграрного сектору в умовах європейської інтеграції. Доведено, що важливими чинниками розвитку є фінансова підтримка, цифровізація, розвиток дорадчих служб та врахування регіональних особливостей. Водночас встановлено, що нерівномірність розподілу вигод потребує застосування гнучких механізмів регулювання та перерозподілу ресурсів. Окрему увагу приділено австралійській моделі регулювання, яка характеризується ринковою орієнтацією, потужною науково-дослідною базою та обмеженим державним втручанням. Визначено роль інновацій, державно-приватного партнерства, управління природними ресурсами та цифрових стратегій у формуванні ефективного ринку аграрних послуг.

Обґрунтовано, що ефективність функціонування ринку аграрних послуг залежить від поєднання стратегічного планування, інституційної координації, цифровізації та розвитку публічно-приватного партнерства. Встановлено, що адаптація зарубіжного досвіду в Україні потребує комплексного підходу, який включає створення багаторівневої системи управління, впровадження цифрових платформ, розвиток дорадчих служб, підтримку інноваційних кластерів та реалізацію екологічних програм.

Зроблено висновок, що впровадження кращих міжнародних практик сприятиме підвищенню ефективності, конкурентоспроможності та сталого розвитку аграрного сектору України, а також формуванню прозорого й ефективно регульованого ринку аграрних послуг.

Ключові слова: ринок аграрних послуг, державне регулювання, аграрна політика, міжнародний досвід, адаптація, розвиток, стандарти якості, модель, партнерство, підтримка фермерських господарств.

O. Yu. Bobrovska. Foreign experience of state regulation of the agricultural services market and the possibility of its adaptation in Ukraine

The article examines the foreign experience of state regulation of the agricultural services market and explores the possibilities of its adaptation in Ukraine. The relevance of the study is обусловлена the fact that the agricultural services market plays a crucial role in ensuring interaction between the state, private service providers, and agricultural producers, contributing to increased productivity, risk reduction, and improved access to modern technologies and resources. In Ukraine, this market is still in the process of formation, which leads to challenges related to service standardization, quality control, stimulation of private initiatives, and ensuring transparent access for farmers.

The study is based on the analysis of scientific literature and international practices. Particular attention is given to the experience of the European Union, where the Common Agricultural Policy (CAP) represents one of the most developed models of agricultural governance. The CAP system is characterized by multi-level governance, combining strategic planning at the EU level with flexible implementation by member states. Key institutional actors, advisory systems such as the Farm Advisory System (FAS), environmental instruments including eco-schemes, and digital monitoring tools like IACS and LPIS are analyzed as core elements of the agricultural services market regulation.

The article also highlights the experience of Central and Eastern European countries, including Poland, Lithuania, and the Czech Republic, which have undergone significant transformations following their integration into the EU. These countries demonstrate the importance of financial support, digitalization, advisory services, and adaptation of policies to regional conditions.

© О. Ю. Бобровська, 2026

Стаття поширюється на умовах ліцензії відкритого доступу (CC BY 4.0)

At the same time, the uneven distribution of benefits emphasizes the need for flexible regulatory mechanisms and redistributive instruments. In addition, the Australian model of agricultural regulation is examined as an alternative approach characterized by market orientation, a strong research and innovation base, and limited direct state intervention. The role of scientific institutions, public-private partnerships, water resource management systems, and digital strategies in shaping a dynamic and innovative agricultural services market is emphasized.

The findings indicate that the effectiveness of the agricultural services market depends on the integration of strategic planning, institutional coordination, digital technologies, and public-private cooperation. The study substantiates that the adaptation of foreign practices in Ukraine requires a comprehensive approach, including the development of multi-level governance, implementation of digital platforms, strengthening of advisory systems, support for innovation clusters, and introduction of environmental programs.

It is concluded that the integration of best international practices can significantly enhance the efficiency, competitiveness, and sustainability of Ukraine's agricultural sector, while also promoting the development of a transparent and well-regulated agricultural services market.

Key words: agricultural services market, state regulation, agricultural policy, international experience, adaptation, development, quality standards, model, partnership, farmer support.

Постановка проблеми. Ринок аграрних послуг у багатьох країнах світу забезпечує взаємодію між державою, приватними постачальниками послуг та агровиробниками. Успішне регулювання такого ринку сприяє підвищенню продуктивності сільського господарства, зменшенню ризиків для фермерів та поліпшенню доступу до сучасних технологій, знань та ресурсів. В Україні ринок аграрних послуг перебуває на стадії формування, що створює проблеми щодо стандартизації послуг, контролю якості, стимулювання приватних ініціатив і забезпечення прозорого доступу фермерів до ринку. Вивчення зарубіжного досвіду є актуальним для формування ефективних механізмів державного регулювання.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. В українській науковій літературі проблеми державного регулювання аграрних послуг розкриті у працях В. Гнатюка та О. Кравчука, які досліджували механізми державної підтримки фермерів та роль аграрних асоціацій. Дослідження М. Литвиненка присвячене порівняльному аналізу політики ЄС щодо стандартизації та субсидування аграрних послуг. У роботах С. Петренка розглядаються моделі фінансування та кредитування аграрних підприємств у США та Канаді. В міжнародній літературі ключову увагу приділено ефективним практикам державного регулювання ринку аграрних послуг у Франції, Німеччині та Австралії, зокрема щодо координації державних і приватних ініціатив, використання інформаційних систем та системи сертифікації.

Мета статті – дослідження зарубіжного досвіду державного регулювання ринку аграрних послуг та можливості його адаптації в Україні.

Виклад основного матеріалу. Аграрний сектор є ключовим елементом економічної стабільності та продовольчої безпеки будь-якої країни. Ефективне функціонування ринку аграрних послуг прямо впливає на продуктивність сільського господарства, впровадження інновацій та забезпечення сталого розвитку територій. У зарубіжній практиці особливої уваги заслуговує досвід Європейського Союзу, який сформував одну з найрозвиненіших моделей управління аграрним сектором у світі. Система CAP (Common Agricultural Policy) ґрунтується на принципах багаторівневого врядування та інтеграції стратегічного планування на рівні ЄС із гнучким впровадженням через національні уряди, що дозволяє поєднувати єдині стандарти з локальною специфікою держав-членів.

Центральним органом у реалізації CAP є Генеральний директорат Європейської Комісії з питань сільського господарства та розвитку сільських територій (DG AGRI) [1, с. 198], який відповідає за розробку політики, підготовку нормативних актів та координацію їх виконання в державах-членах. Важливу роль у формуванні політичних пріоритетів та контролі за виконанням політики відіграє Комітет Європейського парламенту з питань сільського господарства та розвитку сільських територій (COMAGRI). Додатково інституційна структура включає Комітет регіонів (CoR) та Європейський економічний і соціальний комітет (EESC), що залучають місцеве самоврядування, соціальних партнерів та професійні об'єднання до обговорення рішень [2]. Така багаторівнева організація дозволяє поєднувати законодавчу базу ЄС із ініціативами на регіональному рівні, що створює ефективний механізм консенсусу між різними зацікавленими сторонами.

У контексті аграрних послуг CAP впроваджує низку спеціалізованих механізмів. Одним із найважливіших є система дорадчих послуг Farm Advisory System (FAS), що забезпечує фермерів знаннями про стандарти утримання тварин, сталий підхід до управління ресурсами, застосування інноваційних технологій та цифрових інструментів, а також дотримання екологічних норм. FAS обов'язкова для всіх держав-членів і виступає фундаментом системи державних аграрних послуг, спрямованих на підвищення ефективності управлінських рішень у сільському господарстві [3].

Ще одним напрямом розвитку є надання екологічних та кліматичних послуг у рамках екосхем CAP (ecoschemes). Це включає агроекологічні заходи, охорону біорізноманіття, управління вуглецевими потоками, боротьбу з ерозією ґрунтів та інші практики, що мають суспільну цінність і фінансуються з європейських фондів. Завдяки цьому ці послуги отримують статус квазісервісних інструментів ринку аграрних послуг, сприяючи одночасно економічній та екологічній стійкості сектору [4].

Цифровізація стала невід'ємною складовою CAP. Для моніторингу аграрного ринку використовуються системи IACS (Integrated Administration and Control System) та LPIS (Land Parcel Identification System). IACS забезпечує контроль дотримання вимог CAP та виступає базовою платформою для відстеження субсидій, а LPIS дозволяє ідентифікувати земельні ділянки та перевіряти інформацію про їх використання. У 2022–2024 роках ЄС переходить до «повністю цифрового моніторингу» (area monitoring), що відкриває нові перспективи для розвитку цифрових аграрних сервісів у рамках Європейського зеленого курсу [5; 6].

Особливе значення мають аграрні асоціації, кооперативи та організації фермерів, які виступають активними учасниками формування політики та забезпечують соціальний діалог. Найбільше об'єднання, COPA-COGECA, бере участь у консультаціях, готує рекомендації та надає експертну підтримку у сфері сталого землеробства та ринку аграрних послуг [7]. Такий формат публічно-приватної взаємодії підвищує легітимність рішень та сприяє ефективному впровадженню політики.

Фінансування аграрних послуг у рамках CAP здійснюється через два основні фонди: Європейський фонд гарантування (EAGF), який підтримує ринкові заходи та прямі виплати, та Європейський фонд розвитку сільських територій (EAFRD), спрямований на розвиток інфраструктури, дорадництва, інновацій та послуг для фермерів [8, с. 31]. Ці фонди формують одну з найбільших у світі систем фінансування аграрного сектора, при цьому частка витрат на дорадництво, цифрові технології та екологічні послуги постійно зростає, що відображає сучасні пріоритети сталого розвитку.

У країнах ЄС ринок аграрних послуг регулюється через поєднання нормативних актів, системи сертифікації, субсидування та програм підтримки фермерів. Наприклад, у Франції державні агентства забезпечують доступ фермерів до агротехнічних консультацій, сучасної техніки та страхових послуг. У Німеччині особливу роль відіграє кооперативний підхід, де фермери об'єднуються для спільного використання ресурсів і отримання державної підтримки. У США пріоритет надається стимулюванню приватних інноваційних сервісів з одночасним контролем якості та дотриманням стандартів безпеки харчових продуктів. Усі ці моделі поєднують фінансові стимули, навчальні програми, державний нагляд та стандартизацію послуг.

Вступ Польщі до Європейського Союзу став потужним стимулом для зростання державних і приватних інвестицій у аграрну інфраструктуру та розвиток ринку аграрних послуг. Фінансування в рамках Спільної аграрної політики (CAP) на період 2023–2027 років, що оцінюється десятками мільярдів євро, сприяло оновленню техніки, зміцненню дорадчої інфраструктури та появи нових сервісів із управління ґрунтами, обробки врожаю й логістики. Дослідження показують, що польські господарства загалом підвищили продуктивність та доходи, проте вигоди від трансформацій розподілялися нерівномірно між регіонами та типами господарств. Це вимагало впровадження гнучких механізмів у рамках CAP, зокрема редистрибутивних платежів та екосхем, що враховують природно-регіональні особливості. CAP Strategic Plan Польщі та аналітичні матеріали підтверджують стратегічний акцент на модернізації, стійкості та підвищенні конкурентоспроможності аграрного сектору [9].

Литва пройшла схожий шлях трансформації, орієнтуючись на специфічні природно-економічні умови – малочисельні господарства та потребу розвитку сільських територій. Литовський CAP Strategic Plan 2023–2027 [10] передбачає підтримку інновацій у дорадництві, цифрову трансформацію агросектору та розвиток екосхем, що відповідають національно-екологічним викликам. Оцінки попередньої програми розвитку сільських територій за 2014–2023 роки показують, що значна частина ресурсів спрямовувалася на проекти інфраструктури та сервіси, які підвищували здатність надання аграрних послуг у регіонах.

У Чехії імплементація CAP вирізнялася сильним акцентом на інституційну координацію та розвиток системи знань (AKIS – Agricultural Knowledge & Innovation Systems). Країна формувала платіжні агентства та механізми моніторингу відповідно до вимог CAP, а національний план 2023–2027 закріплює заходи для розвитку дорадництва, аграрних інновацій та адаптації екосхем до локальних умов. Матеріали EU CAP Network [11] підкреслюють, що ефективність ринку аграрних послуг у Чехії багато в чому залежить від координації AKIS та забезпечення доступності консультаційних послуг для широкого кола господарств.

Для країн Східної Європи характерним стало поєднання вільного ринку аграрних послуг із активними державними політиками, орієнтованими на впровадження «зелених» стандартів. Реалізація екосхем та екологічних програм стимулювала розвиток специфічних послуг: екологічного консультування, інвентаризації ґрунтів, сервісів зі збереження біорізноманіття, супутникового моніторингу та підтримки через LPIS. Це формувало попит як на державні, так і на приватні сервіси, а також створювало умови для публічно-приватного партнерства. Оцінки впровадження есо-schemes у Польщі показують, що успіх значною мірою залежить від доступності дорадчих мереж та фінансових ресурсів для першочергових інвестицій в екологічні практики [12].

Австралійська модель регулювання аграрного сектору вирізняється поєднанням ринкової орієнтації, потужної науково-дослідної бази та помірною втручання держави, що виступає здебільшого координатором та регулятором ключових ринків, зокрема у сфері водокористування та біобезпеки. На відміну від суворіших європейських систем або американських програм «safety net», австралійська модель сприяє розвитку приватних агротехнологічних послуг, одночасно підтримуючи їх через державні інститути науки, програми інновацій та механізми управління

природними ресурсами. Основну роль державного координатора виконує Міністерство сільського господарства, водних ресурсів і довкілля (Department of Agriculture) [13], а економічну та аналітичну підтримку надає ABARES (Australian Bureau of Agricultural and Resource Economics and Sciences) [14], що забезпечує стратегічне планування та моніторинг ринкових тенденцій.

Науково-дослідний сектор Австралії, представлений CSIRO (зокрема підрозділ Data61), AgriFutures Australia та системою Cooperative Research Centres (CRC), відіграє каталізуючу роль у впровадженні інновацій у сільському господарстві. Ці установи активно співпрацюють з університетами, приватними стартапами та промисловими корпораціями, що дозволяє швидко трансформувати наукові розробки у практичні сервіси, такі як точне землеробство, дистанційний моніторинг та моделі управління ґрунтом і водними ресурсами. Приклади ініціатив CSIRO демонструють, як цифровізація та аналітичні інструменти можуть підвищувати ефективність виробництва та зменшувати ризики [15].

Державна політика акцентує увагу на управлінні природними ресурсами, особливо водою. Басейн Меррі–Дарлінг слугує прикладом, де державні органи (Murray–Darling Basin Authority) [16] та ринкові механізми (торгівля водними правами, платні послуги з моніторингу та зрошення) створюють попит на спеціалізовані агросервіси. Така інтеграція економічних та наукових підходів дозволяє формувати високоспеціалізований ринок послуг з управління водними ресурсами та екологічного моніторингу.

Фінансова та організаційна структура стимулює приватні інвестиції через грантові програми, зокрема CRC Grants та AgriFutures, а також через створення кластерів інновацій і податкові пільги для стартапів у секторі AgTech. Система співфінансування досліджень дозволяє приватним компаніям швидше виводити сервіси на ринок, а аналітика ABARES підвищує прозорість та інвестиційну привабливість сектору.

Важливою складовою є галузеве самоврядування та координація через організації фермерів, зокрема National Farmers' Federation (NFF) і численні провінційні асоціації. Вони виступають посередниками між державою та ринком, формують стандарти, ініціюють навчальні програми та стимулюють впровадження нових сервісів. NFF активно просуває цифрові ініціативи та політики сталого розвитку, що формує попит на аграрні сервіси та сприяє їх широкому впровадженню [17].

Сектор логістики та післязбиральної обробки в Австралії значною мірою приватизований: оператори логістики, зернові трейдери та компанії з переробки формують інтегровані платформи та послуги, що дозволяють фермерам включатися у національні та міжнародні ланцюги постачання. Держава контролює простежуваність і безпеку продуктів через систему інспекцій та сертифікації, забезпечуючи відповідність національним стандартам [18].

Цифрова стратегія Digital Foundations for Agriculture / Digital Agriculture Strategy окреслює рамки розвитку цифрової інфраструктури, стандартів даних та аналітичних сервісів для фермерів [13]. Вона визначає пріоритети державно-приватного партнерства, спрямованого на підвищення інтероперабельності, якості даних та цифрових навичок. Ця стратегія формує умови для створення національного ринку інформаційних послуг, агродіагностики та платформ для оптимізації виробництва.

Австралійська модель демонструє, що ефективний ринок аграрних послуг може формуватися без прямого державного управління або великих субсидій. Поєднання потужної наукової бази, державних механізмів управління природними ресурсами, грантового співфінансування досліджень та активної ролі приватного сектору і галузевих асоціацій створює стійку і інноваційну екосистему. Для України важливо враховувати такі елементи, як цифрова інфраструктура, R&D-кластеризація та ринок водних прав, адаптуючи їх до національних особливостей та інституційних обмежень.

Аналіз міжнародного досвіду державного регулювання ринку аграрних послуг показує, що ефективність сектору залежить від поєднання стратегічного планування, інституційної координації, цифровізації та розвитку публічно-приватного партнерства. У Європейському Союзі багаторівнева система управління, що поєднує політику на рівні Європейської Комісії з національними планами держав-членів, забезпечує баланс між єдиними стандартами та локальною специфікою, що сприяє гнучкому та ефективному впровадженню інноваційних аграрних сервісів. Ключовими елементами є дорадчі системи для фермерів, екологічні програми та цифрові інструменти моніторингу, які дозволяють не лише контролювати дотримання нормативів, а й підвищувати продуктивність та конкурентоспроможність господарств. Важливу роль відіграють аграрні асоціації та кооперативи, які формують соціальний діалог, консультують фермерів та забезпечують легітимність політичних рішень.

Досвід країн Східної та Центральної Європи демонструє, що успіх державних програм підтримки аграрного сектору значною мірою залежить від врахування природно-регіональних умов, розвитку дорадницьких мереж та адаптації екологічних схем до локальних потреб. Польща та Литва показали, що фінансування модернізації техніки, цифровізації агросектору та інноваційних сервісів призводить до підвищення продуктивності, однак нерівномірний розподіл вигод вимагає запровадження механізмів редистрибуції та гнучкого планування. Чехія акцентує на інтеграції систем знань (AKIS) та доступності дорадчих послуг для широкого кола господарств, що підвищує ефективність ринку аграрних послуг.

Австралійська модель демонструє, що ринок аграрних послуг може формуватися без прямого державного управління через поєднання потужної науково-дослідної бази, грантового співфінансування, управління природними ресурсами та активної ролі приватного сектору й галузевих асоціацій. Державна підтримка спрямована на стратегічне планування, моніторинг ринку та управління ключовими ресурсами, а приватні інноваційні сервіси забезпечують цифровізацію, аналітику та точне землеробство. Розвиток кластерів R&D, систем цифрової агродіагностики та ринку прав на воду створює високоспеціалізовану екосистему, яка забезпечує сталий розвиток сектору.

Таким чином, інтеграція досвіду ЄС, Австралії та країн Східної Європи дозволяє сформувавши модель, яка забезпечить ефективне державне регулювання ринку аграрних послуг в Україні, підвищить рівень інноваційності, продуктивності та екологічної стійкості сільського господарства, а також створить сприятливі умови для розвитку публічно-приватного партнерства.

Висновки та перспективи подальших розвідок за цією темою. Зарубіжний досвід демонструє, що ефективне державне регулювання ринку аграрних послуг вимагає комплексного підходу, який поєднує фінансові, нормативні, технологічні та організаційні заходи. Необхідно створити багаторівневу систему управління аграрними послугами, яка поєднувала б державне регулювання, дорадчі мережі та участь аграрних асоціацій. Впровадження цифрових платформ для моніторингу земельних ресурсів, субсидій та екологічних показників забезпечить прозорість і ефективність ринку. Розвиток інноваційних кластерів і співфінансування науково-дослідних проєктів сприятиме трансформації наукових напрацювань у практичні сервіси для фермерів. Особливу увагу слід приділити управлінню природними ресурсами, зокрема водними, шляхом створення систем ринкових прав і сервісів моніторингу, що стимулюватиме появу спеціалізованих аграрних послуг. Екологічні програми та підтримка «зелених» стандартів у поєднанні з державними субсидіями сприятимуть сталому розвитку сільських територій та підвищенню конкурентоспроможності агросектору.

Для України доцільно адаптувати практики ЄС та США, враховуючи національні особливості аграрного сектору та законодавства. Впровадження сертифікації послуг, субсидування фермерів, навчальних програм та електронних платформ дозволить підвищити ефективність ринку аграрних послуг, забезпечити доступність і якість сервісів для агровиробників, а також сприятиме розвитку конкурентоспроможного аграрного сектору.

Список використаних джерел:

1. Аграрна політика Європейського Союзу: виклики та перспективи : монографія / за ред. проф. Т. О. Зінчук. Київ : Центр учбової літератури, 2019. 494 с.
2. The Common Agricultural Policy at a Glance. European Commission. 2020. URL: https://agriculture.ec.europa.eu/common-agricultural-policy_en
3. Farm advisory system. European Commission. URL: https://agriculture.ec.europa.eu/farming/fas_en
4. Special report 19/2023: EU efforts for sustainable soil management – Unambitious standards and limited targeting. European Court Of Auditors. URL: <https://www.eca.europa.eu/en/publications/sr-2023-19>
5. European Green Deal. European Council. Council of the European Union. URL: <https://www.consilium.europa.eu/en/policies/green-deal/>
6. Цифрова трансформація як основа Європейського зеленого курсу і відновлення. BRDO. 2022. URL: <https://brdo.com.ua/wp-content/uploads/2024/06/ZK-TSyfrova-transformatsiya-yak-osnova-YEvropey-skogo-zelenogo-kursu-i-vidnovlennya.pdf>
7. Copra-Cogeca. URL: <https://copra-cogeca.eu>
8. Старікова Л. Спільна аграрна політика ЄС і завдання України в контексті євроінтеграції (план наближення політик і гармонізації законодавства): агрополітичний звіт. Київ. 2023. 37 с. URL: https://www.apd-ukraine.de/fileadmin/user_upload/Agrarpolitische_Berichte/Starikova_Alalyse_und_Empfehlungen_CAP_UA.pdf
9. Poland – CAP Strategic Plan. URL: https://agriculture.ec.europa.eu/cap-my-country/cap-strategic-plans/poland_en
10. Lithuania – CAP Strategic Plan. URL: https://agriculture.ec.europa.eu/cap-my-country/cap-strategic-plans/lithuania_en
11. Czechia. URL: https://eu-cap-network.ec.europa.eu/countries/czechia_en
12. Zieliński M., Gołbiewska, B., Adamski M., Sobierajewska J., Tyburski, J. Adaptation of eco-schemes to Polish agriculture in the first year of the EU CAP 2023-2027. *Economics and Environment*, 89(2), 2024. URL: <https://doi.org/10.34659/eis.2024.89.2.817>
13. Department of Agriculture (Australia). URL: <https://www.agriculture.gov.au>
14. ABARES – Australian Bureau of Agricultural and Resource Economics and Sciences. URL: <https://www.agriculture.gov.au/abares>
15. Digital agriculture. URL: <https://www.csiro.au/en/work-with-us/industries/agriculture/digital-agriculture>
16. Murray–Darling Basin Authority. URL: <https://www.mdba.gov.au>
17. National Farmers’ Federation (NFF). URL: <https://nff.org.au>
18. AgriFutures Australia. URL: <https://agrifutures.com.au>

References:

1. Zinchuk, T. O. (ed.) (2019). *Ahrarna polityka Yevropeiskoho Soiuzu: vyklyky ta perspektyvy* [Agricultural policy of the European Union: challenges and prospects]. Kyiv: Tsentr uchbovoi literatury [in Ukrainian]
2. European Commission (2020). *The Common Agricultural Policy at a Glance*. Available at: https://agriculture.ec.europa.eu/common-agricultural-policy_en
3. European Commission. *Farm advisory system*. Available at: https://agriculture.ec.europa.eu/farming/fas_en
4. European Court of Auditors (2023). *Special report 19/2023: EU efforts for sustainable soil management – Unambitious standards and limited targeting*. Available at: <https://www.eca.europa.eu/en/publications/sr-2023-19>
5. European Council. Council of the European Union. *European Green Deal*. Available at: <https://www.consilium.europa.eu/en/policies/green-deal/>
6. BRDO (2022). *Tsyfrova transformatsiia yak osnova Yevropeiskoho zelenoho kursu i vidnovlennia* [Digital transformation as the basis of the European Green Deal and recovery]. Available at: <https://brdo.com.ua/wp-content/uploads/2024/06/ZK-TSyfrova-transformatsiya-yak-osnova-YEvropey-skogo-zelenogo-kursu-i-vidnovlennya.pdf> [in Ukrainian]
7. *Copa-Cogeca*. Available at: <https://copa-cogeca.eu>
8. Starikova, L. (2023). *Spilna ahrarna polityka YeS i zavdannia Ukrainy v konteksti yevrointehratsii (plan nablyzhennia polityk i harmonizatsii zakonodavstva): ahropolitychnyi zvit* [EU Common Agricultural Policy and Ukraine's tasks in the context of European integration (policy approximation and legislation harmonization plan): agro-political report]. Kyiv. Available at: https://www.apd-ukraine.de/fileadmin/user_upload/Agrarpolitische_Berichte/Starikova_Alalyse_und_Empfehlungen_CAP_UA.pdf [in Ukrainian]
9. European Commission. *Poland – CAP Strategic Plan*. Available at: https://agriculture.ec.europa.eu/cap-my-country/cap-strategic-plans/poland_en
10. European Commission. *Lithuania – CAP Strategic Plan*. Available at: https://agriculture.ec.europa.eu/cap-my-country/cap-strategic-plans/lithuania_en
11. EU CAP Network. *Czechia*. Available at: https://eu-cap-network.ec.europa.eu/countries/czechia_en
12. Zieliński, M., Gołbiewska, B., Adamski, M., Sobierajewska, J., & Tyburski, J. (2024). Adaptation of eco-schemes to Polish agriculture in the first year of the EU CAP 2023-2027. *Economics and Environment*, 89(2). <https://doi.org/10.34659/eis.2024.89.2.817>
13. Department of Agriculture, Fisheries and Forestry (Australia). Available at: <https://www.agriculture.gov.au>
14. ABARES – Australian Bureau of Agricultural and Resource Economics and Sciences. Available at: <https://www.agriculture.gov.au/abares>
15. CSIRO. *Digital agriculture*. Available at: <https://www.csiro.au/en/work-with-us/industries/agriculture/digital-agriculture>
16. Murray–Darling Basin Authority. Available at: <https://www.mdba.gov.au>
17. National Farmers' Federation (NFF). Available at: <https://nff.org.au>
18. AgriFutures Australia. Available at: <https://agrifutures.com.au>

Дата першого надходження статті до видання: 10.04.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 29.04.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 29.05.2026